

Κείμενο

[Η επίδραση της τεχνολογίας στη γλωσσική ποικιλότητα]

Ο συγγραφέας του κειμένου, Κώστας Δ. Ντίνας, είναι καθηγητής στην Παιδαγωγική Σχολή του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Το γνωστικό του αντικείμενο είναι: Γλωσσολογία – Ελληνική Γλώσσα και Διδακτική της. Το ερευνητικό του έργο έχει σχέση με τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας – με έμφαση στις νέες τεχνολογίες— και με θέματα σχετικά με τη Νεοελληνική Γλώσσα.

Ένας χώρος με ιδιαίτερη επίδραση στο θέμα της γλωσσικής διαφοροποίησης και της διερεύνησης της γλωσσικής ποικιλότητας είναι ο χώρος της τεχνολογίας. Σε όλη τη διάρκεια της γλωσσικής ιστορίας, η παραγωγή ενός τεχνολογικού προϊόντος ασκούσε μικρή ή μεγάλη επίδραση, ανάλογα με τη σπουδαιότητα που αυτό είχε, στη γλωσσική διαφοροποίηση. Όμως, η μεγάλη επανάσταση στη γλώσσα πραγματοποιήθηκε με την εφεύρεση της τυπογραφίας, η οποία έδωσε νέες διαστάσεις και δυνατότητες στη γλώσσα, στη γραπτή της κυρίως μορφή. Επίσης, διεύρυνε τη γλωσσική ποικιλία με τα ποικίλα «εργαλεία» του γραπτού λόγου, επειδή με την τυπογραφία δόθηκε η δυνατότητα να παραχθούν βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά και διαφορετικοί τύποι κειμένων, όπως αφίσες, διαφημίσεις, επιγραφές. Με τον ίδιο τρόπο η εφεύρεση του τηλεφώνου επηρέασε κυρίως τον προφορικό λόγο, ενώ στη συνέχεια και ο τηλεγράφος πρόσθεσε καινούριους τρόπους έκφρασης στον γραπτό λόγο.

Η επίδραση της τυπογραφίας στη γραπτή γλώσσα υπήρξε κάτι ανάλογο με την επίδραση που άσκησε το ραδιόφωνο στον προφορικό λόγο. Στο θέμα της γλωσσικής ποικιλομορφίας το ραδιόφωνο έδωσε τη δυνατότητα να ακουστεί η «άλλη φωνή», η γλωσσική μορφή που διαφοροποιείται από την επίσημη γλώσσα. Ακόμη, δημιούργησε και πολλές νέες κειμενικές ποικιλίες, όπως το δελτίο ειδήσεων, η ζωντανή ραδιοφωνική μετάδοση γεγονότων, ο σχολιασμός αθλητικών ή πολιτικών γεγονότων κ.λπ. Την κατάσταση αυτή εμπλούτισε ο κινηματογράφος και ακόμα περισσότερο η τηλεόραση, καθώς δημιουργήθηκαν νέες κινηματογραφικές και τηλεοπτικές κειμενικές ποικιλίες και δόθηκαν δυνατότητες γραπτής έκφρασης με τον γλωσσικό σχολιασμό της εικόνας.

Στη συνέχεια, ο επόμενος μεγάλος σταθμός είναι το κινητό τηλέφωνο, το οποίο συνδυάζει τις γλωσσικές δυνατότητες του κλασικού τηλεφώνου με αυτές της τηλεοπτικής εικόνας. Θέτει, όμως, κάποιους σημαντικούς περιορισμούς λόγω του πολύ μικρού μεγέθους της οθόνης του, όπως το όριο των

χαρακτήρων για κάθε μήνυμα. Έτσι δημιουργήθηκαν νέες γλωσσικές συμβάσεις, όπως οι συντομογραφίες και οι νέες λέξεις ή φράσεις που αποτελούνται από συνδυασμό γραμμάτων και αριθμών (π.χ. τπτ = «τίποτα») για την οικονομικότερη και ταχύτερη ανταλλαγή μηνυμάτων και πληροφοριών.

Επιπλέον, το διαδίκτυο, εκμεταλλευόμενο τις τεράστιες τεχνολογικές δυνατότητες αλλά και λειτουργώντας κάτω από τους περιορισμούς, οι οποίοι σχετίζονται με το ηλεκτρονικό υλικό και τις εφαρμογές, έφερε το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, καθώς και τη σύγχρονη και ασύγχρονη διαδικτυακή επικοινωνία.

Επιπρόσθετα, έδωσε την ευκαιρία να δημιουργηθούν πολλοί καινούργιοι τύποι διαδικτυακών κειμένων, γεγονός που τροφοδοτεί τη γλώσσα με πρωτόγνωρα δείγματα γλωσσικής ποικιλίας. Και ενώ θα περίμενε κανείς να λειτουργεί το διαδίκτυο ομογενοποιητικά¹ λόγω της παγκόσμιας επικράτησης και της κυριαρχίας της αγγλικής γλώσσας, φαίνεται να συμβαίνει το αντίθετο: διευκολύνει και ενθαρρύνει την ανάδειξη της διαφορετικότητας στη γλωσσική επικοινωνία. Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι το διαδίκτυο έχει επηρεάσει και θα επηρεάσει μελλοντικά ακόμη περισσότερο τη γλώσσα ξεπερνώντας οποιαδήποτε άλλη τεχνολογική εφεύρεση του παρελθόντος.

Κ. Ντίνας (2013). «Η Γλωσσική ποικιλότητα στο πλαίσιο της παιδαγωγικής του κριτικού Γραμματισμού»[Στο]: Τσιτσανούδη Μ. (Επιμ.), *Η Νέα Ελληνική Γλώσσα στη σύγχρονη (πρωτο) σχολική εκπαίδευση: Επίκαιρες προκλήσεις και προοπτικές*. Αθήνα: Gutenberg, σσ. 280-282. (διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1α

Να συμπληρώσεις το περιεχόμενο των παρακάτω περιόδων με μία από τις επιλογές που σου δίνονται λαμβάνοντας υπόψη τις πληροφορίες από το παραπάνω κείμενο:

1. Ο γραπτός λόγος διευρύνθηκε

- A. με τα νέα διαδικτυακά κείμενα.
- B. με τα δελτία ειδήσεων και το σχολιασμό αθλητικών και πολιτικών γεγονότων.
- Γ. πρωτίστως με την εφεύρεση της τυπογραφίας.

2. Ο κινηματογράφος και η τηλεόραση

¹ομογενοποιητικά: με τρόπο που να εξαλείφει τις διαφορές και να επιφέρει την ομοιομορφία.

- A. πολλαπλασίασαν τις υπάρχουσες κειμενικές ποικιλίες.
- B. προσέφεραν λιγότερες ευκαιρίες στη γραπτή επικοινωνία.
- Γ. δεν επηρέασαν το γραπτό λόγο.

3. Η χρήση του κινητού τηλεφώνου

- A. αποτρέπει τη γλωσσική επικοινωνία λόγω των περιορισμών που θέτει.
- B. δημιουργεί καινούριους τρόπους έκφρασης στον προφορικό λόγο.
- Γ. θέτει περιορισμούς στη γλωσσική επικοινωνία.

4. Η γλωσσική επικοινωνία μέσω διαδικτύου

- A. επιδιώκει την επικράτηση της αγγλικής γλώσσας.
- B. είναι σύγχρονη και ασύγχρονη.
- Γ. προωθεί τη γλωσσική ομοιομορφία.

5. Ο συγγραφέας του κειμένου

- A. εκφράζει την αντίθεσή του στις νέες γλωσσικές συμβάσεις που δημιούργησε η χρήση του κινητού τηλεφώνου.
- B. έχει σκοπό να πληροφορήσει για τα νέα δεδομένα που δημιούργησε στη γραπτή και προφορική επικοινωνία η χρήση τεχνολογικών προϊόντων.
- Γ. αποδοκιμάζει την επίδραση της τεχνολογίας στη γλωσσική διαφοροποίηση.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 1β

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 50- 60 λέξεις τα αποτελέσματα που επέφεραν στη γλωσσική επικοινωνία η εφεύρεση της τυπογραφίας και του ραδιοφώνου.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 2α

Να επισημάνεις τα δομικά μέρη και τους τρόπους ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου («Ένας χώρος με ιδιαίτερη επίδραση... στον γραπτό λόγο») αιτιολογώντας την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο.

ΘΕΜΑ 2β

παρ.1 «η μεγάλη επανάσταση στη γλώσσα»

παρ.2 «ο επόμενος μεγάλος σταθμός είναι το κινητό τηλέφωνο»

Οι υπογραμμισμένες λέξεις έχουν περισσότερες από μία σημασίες. Να χρησιμοποιήσεις καθεμιά από τις λέξεις αυτές σε μια πρόταση με σημασία διαφορετική από αυτή που έχει στο κείμενο (Μπορείς να διαφοροποιήσεις τις λέξεις ως προς την πτώση και τον αριθμό).

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3

Στον επίλογο του κειμένου προβάλλεται η άποψη ότι το διαδίκτυο δημιουργεί νέες συνθήκες στη γλωσσική επικοινωνία. Συμφωνείς ή διαφωνείς με την παραπάνω άποψη; Το κείμενό σου να έχει τη μορφή ομιλίας έκτασης 250-300 λέξεων που θα εκφωνηθεί σε μια εκδήλωση στο σχολείο σου.

Μονάδες 40